

**Рівненський інститут слов'янознавства
Київського славістичного університету**

*Кафедра теорії та практики перекладу
романо – германських мов*

014 – 002

Історія французької мови

**Програма та методичні рекомендації для студентів
спеціальності 7.030507 – “Переклад”**

Рівне – 2007

Рівненський інститут слов'янознавства
Київського славистичного університету

*Кафедра теорії та практики перекладу
романо – германських мов*

“Затверджую”
Ректор РІС КСУ
проф. Постолюк Р. М.
“ 4 ” РІС КСУ 2007р.
2584687



Історія французької мови

Програма та методичні рекомендації для студентів
спеціальності 7.030507 – “Переклад”

Рівне – 2007

804. 0 (091)

I - 907

Тарасюк Н. Ю. Історія французької мови. Програма та методичні рекомендації для студентів спеціальності 7.030507 – “Переклад”. – Рівне: РІС КСУ, 2007. – 11 с.

Укладач: доцент кафедри теорії та практики перекладу романо – германських мов Рівненського інституту с слов’янознавства Київського славістичного університету, канд. філол. наук *Тарасюк Н. Ю.*

Рецензенти: професор кафедри французької філології Київського національного університету ім. Тараса Шевченка кандидат філологічних наук *Соломарська О. О.* ; доцент кафедри французької філології Київського національного університету ім. Тараса Шевченка кандидат філологічних наук *Ситдикова І. В.*

Зміст

Вступ.....	с.3
Програма курсу “Історія французької мови”.....	с.5
Плани семінарських занять.....	с.7
Контрольні запитання.....	с.9
Рекомендована література.....	с.11

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри теорії та практики перекладу романо – германських мов РІС КСУ, протокол № 1 від 31.08. 2007р.

Обговорено та затверджено на засіданні Вченої ради Рівненського інституту слов’янознавства Київського славістичного університету, протокол № 4 від 4.12. 2007р.

©Тарасюк Н. Ю. Рівненський інститут слов’янознавства Київського славістичного університету

ВСТУП.

Предметом курсу історії французької мови є мовна система на шляху історичного розвитку до французької мови.

Мета курсу:

1. Подати системну суму знань у галузі історії французької мови.
2. Познайомити студентів з розвитком різнопланових теоретичних концепцій вивчення проблемних питань історії французької мови, розглянути її методологічні проблеми.
3. Сприяти формуванню у студентів лінгвістичного світогляду, розумінню сутності мови та основних закономірностей її розвитку.
4. Відобразити найбільш значні факти історичної граматики французької мови та пов'язані з ними теоретичні проблеми. Розглянути основні принципи діахронічних змін розвитку мови від латинської до французької з позицій актуальних проблем сучасного мовознавства. Метою курсу є висвітлення проблем періодизації історії мови, особливостей фонології і фонетичних процесів на всіх етапах розвитку мови; вивчення граматичної структури, причин виникнення та відмирання граматичних категорій, ознайомлення з процесом еволюції лексики французької мови, особливостями стилістичного її розшарування та закономірностями розвитку синтаксичної структури словосполучення і речення.

Дана програма курсу історії французької мови розрахована на 34 академічні години, з яких 26 годин лекційних та 8 семінарських.

Семінарські заняття мають на меті:

1. Семінарські та практичні заняття мають на меті закріпити теоретичний матеріал та перевірити розуміння студентами викладення матеріалу, поданого у лекційному курсі історії французької мови.
2. Сформувати у студентів навички реферування наукової літератури.
3. Навчити студентів орієнтуватись в основних світоглядних теоріях та концепціях в галузі історії мови, сформувати у студентів навички діахронічного аналізу проблем та процесів історії французької мови.
4. Навчити студентів використовувати методи діахронічного та інші методи лінгвістичних аналізів з метою здійснення дослідницької діяльності, вирішення практичних завдань, пов'язаних з методикою викладання мови.
5. Навчити студентів культурі наукового мислення, ясно та логічно висловлювати свої думки як усно, так і письмово.

6. Сформувати у студентів навички самостійно опановувати нові знання, критично оцінювати набутий досвід з позицій останніх досягнень у галузі історії мови.

З огляду на великий перлік питань, що складють основу курсу історії французької мови та з метою досягнення студентами оптимальних результатів у вивченні даного курсу є рекомендованим вивчення певного переліку тем в межах організації самостійної роботи кожного студента. Така робота може перевищити 34 аудиторні години, які пропонуються даною програмою для лекційних та семінарських занять.

Формою самостійної студентської роботи є наукова студентська діяльність, яка може бути втілена у написанні курсових та дипломних робіт у галузі історії французької мови, в участі у науково-практичних конференціях викладачів та студентів ВУЗів.

Програма курсу “Історія французької мови”.

Тема 1. Предмет та методи вивчення історії французької мови.

Предмет та методи вивчення історії французької мови, метод діяхронічного аналізу, компаративна характеристика діяхронічного та синхронічного аналізів. Синхронія, діяхронія. Зовнішній та внутрішній фактори розвитку мови. Загальні закономірності розвитку мови. Періодизація в історії французької мови.

Тема 2. Дописьмовий період (V-VIII ст.).

Розвиток народної латини на півночі Галії. Основні риси розвитку фонетичної системи народної латини: наголошені голосні, ненаголошені голосні, приголосні. Характеристика граматичної системи народної латини. Основні тенденції розвитку лексики народної латини та проблема її вивчення.

Тема 3. Старофранцузький період (IX-XIII ст.).

Вплив зовнішнього фактору на розвиток мови. Формування французької письмово-літературної мови. Писемні пам'ятки IX століття. Роль діалектів у формуванні письмово-літературної мови. Розвиток фонетичної системи мови: вокалізм, консонантизм, наголос. Особливості морфологічної системи.

Тема 4. Середньофранцузький період (XIV-XV ст.).

Політичне, економічне та територіальне об'єднання Франції. Історичні передумови утворення французької нації. Закріплення письмово-літературної мови. Зміни у фонетичній системі. Латинізація правопису та словника. Основні тенденції змін у граматичній системі.

Тема 5. Ранньоніовофранцузький період (XVI ст.).

Утворення французької нації та держави. Проблеми становлення французької національної письмово-літературної мови: нормалізація мови; форми та шляхи вдосконалення французької літературної мови; проблема походження мови. Розвиток жанрів у поезії та художній прозі (Франсуа Рабле, П'єр Ронсар, М.Монтень, поети Плеяди). Розвиток орфографії та синтаксису.

Тема 6. Новофранцузький період (XVII-XVIII ст.).

Завершення формування французької національної держави. Встановлення норм французької національної письмово-літературної мови. Теорії унормування французької літературної мови: теорія пуризму Франсуа Малерба (позитивні риси та недоліки теорії), теорія Клода Вожла, раціоналістична філософія Декарта та

розвиток граматичної науки ("cogito ergo sum"). Формування трьох основних мовних стилів. Видання Французькою Академією словників французької мови.

Тема 7. Розвиток іменника французької мови.

Система відмінювання іменників латини. Формування основних типів відмінювання старофранцузької мови (прямий, непрямий відмінки). Формування старофранцузьких парадигм. Причини непродуктивності старофранцузького відмінювання.

Тема 8. Розвиток артикля французької мови.

Визначення та зміст категорії артикля. Походження та форми означеного артикля. Функціонування означеного артикля у старофранцузькій мові. Походження та форми неозначеного артикля. Функціонування неозначеного артикля у старофранцузькій мові. Формування та функціонування партитивного артикля у старофранцузькій мові.

Тема 9. Розвиток займенника у французькій мові.

Мовна природа, значення та функції займенників. Формування вказівних займенників у старофранцузькій мові. Особові займенники у період розвитку від латини до французької мови. Суб'єктні та об'єктні форми займенників, форми особових займенників. Формування присвійних займенників. Мовний статус та функціонування старофранцузьких посесивів. Запитальні, неозначувальні та відносні займенники.

Тема 10. Розвиток прикметника французької мови.

Формування морфологічних класів прикметників старофранцузької мови. Способи вираження ступенів порівняння у латинській та старофранцузькій мовах. Причини витіснення синтетичних ступенів порівняння аналітичними. Формування аналітичного компаратива та суперлатива.

Тема 11. Розвиток дієслова французької мови.

Історичний розвиток синтетичних особових форм. Презенс індикатива. Презенс суб'єктивна. Імперфект індикатива. Імперфект суб'єктивна. Простий перфект індикатива *passé simple*. Основні типи відмінювання перфектних форм. Форми майбутнього часу (футурум). Утворення аналітичних видо-часових форм французького дієслова. Латинські витоки форми. Проблема граматизації складних дієслівних форм. Функціонування видо-часових форм індикатива. Визначення та

зміст категорії стану. Займенникова форма дієслова. Розвиток аналітичної форми пасива. Фактивний стан. Безособовий стан. Визначення та зміст категорії способу. Неособові форми дієслова. Дієприкметник. Інфінітив та герундій.

Тема 12. Розвиток прислівника французької мови.

Якісні прислівники. Обставинні прислівники. Прийменник як формант прислівників. Адвербіальний формант –s та його витоки. Кількісні прислівники. Ступені порівняння прислівників.

Тема 13. Розвиток прийменників та сполучників.

Прийменник у латинській мові. Розвиток прийменників від старофранцузької до сучасної французької мови. Сурядні сполучники. Підрядні сполучники.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.

Тема 1. Предмет та методи вивчення історії французької мови.

1. Предмет та методи вивчення історії французької мови.
2. Компаративна характеристика синхронічного та діахронічного аналізів.
3. Занальні закономірності розвитку мови. Зовнішній та внутрішній фактори.

Тема 2. Періодизація в історії французької мови.

1. Дописьмовий період (У-УІІІ ст.);
2. Старофранцузький період (ІХ-ХІІІ ст.);
3. Середньофранцузький період (ХІУ-ХУ ст.).

Практичні завдання.

1. Назвати основні риси розвитку фонетичної системи французької мови у дописьмовий період.
2. Якою є роль діалектів у формуванні письмово-літературної мови?
3. Назвати історичні передумови утворення французької нації.

Тема 3. Новофранцузький період.

1. Ранньоновофранцузький період як початковий етап новофранцузького періоду.

2. Зовнішній фактор формування французької національної письмово-літературної мови.
3. Становлення французької національної письмово-літературної мови.
4. Встановлення норм французької національної письмово-літературної мови. Теорії унормування літературної мови.
5. Формування трьох основних стилів французької мови.

Практичні завдання.

1. Назвати основні риси, які визначають орфографічну систему ранньонОВОфранцузького періоду.
2. Назвати основні літературні жанри ранньонОВОфранцузького періоду.
3. Назвати граматики новофранцузького періоду та філософські основи їхнього укладення.
4. Якими були перші словники, видані французькою Академією?

Тема 4. Особливості розвитку морфології французької мови.

1. Іменник.
2. Артикль.
3. Займенник.
4. Прикметник.
5. Дієслово та прислівник.
6. Прийменник та сполучники.

Практичні завдання.

1. Якими є основні причини відмирання старофранцузької відміни?
2. Назвати основні етапи розвитку латинського числівника *unus* в неозначений артикль французької мови.
3. Назвіть джерела та шляхи формування часткового артикля.
4. У чому полягає специфіка значення вказівних займенників старофранцузької мови *cist* та *cil* порівняно зі значенням їхніх рефлексів у сучасній французькій мові?
5. Які зміни відбулись у класі особових займенників у період розвитку мови від латини до французької?
6. Яка мовна природа форманта французького суперлатива *le*?
7. Які іновації характеризують старофранцузьку систему особових дієслівних форм порівняно з латинською?
8. Утворіть парадигми старофранцузьких дієслів.
9. Як виявляється десемантизація дієслова *habere* у складі аналітичної форми, що розвивається?
10. У чому полягає відмінність семантики суперлатива прикметників та суперлатива прислівників?
11. Чим відрізняється роль прийменників у системі латинської мови від їх ролі у системі французької мови?

12. У чому полягають основні напрямки розвитку сурядних та підрядних сполучників від латини до сучасної французької мови?

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ.

1. Предмет та методи вивчення історії французької мови.
2. Компаративна характеристика синхронічного та діахронічного аналізів.
3. Загальні закономірності розвитку мови. Зовнішні та внутрішні фактори.
4. Періодизація в історії французької мови.
5. Особливості розвитку французької мови у дописьмовий період.
6. Основні риси розвитку фонетичної системи французької мови у дописьмовий період.
7. Тенденції розвитку лексики у дописьмовий період.
8. Особливості розвитку французької мови у старофранцузький період.
9. Формування французької письмово-літературної мови у старофранцузький період.
10. Розвиток фонетичної системи мови у старофранцузький період.
11. Особливості розвитку французької мови у середньофранцузький період.
12. Історичні передумови формування французької мови у середньофранцузький період.
13. Основні тенденції змін у граматичній системі середньофранцузького періоду французької мови.
14. Особливості розвитку мови у ранньоновофранцузький період.
15. Проблеми становлення французької національної письмово-літературної мови.
16. Форми та шляхи вдосконалення французької літературної мови у ранньоновофранцузький період.
17. Розвиток жанрів у поезії та художній прозі у ранньоновофранцузький період.
18. Орфографія, система морфології та синтаксису у ранньоновофранцузький період.
19. Особливості розвитку французької мови у новофранцузький період.
20. Теорії унормування французької літературної мови. Теорія пуризму Франсуа Малерба.
21. Теорії унормування французької літературної мови. Теорія Клода Вожла.
22. Теорії унормування французької літературної мови. Раціоналістична філософія Декарта.
23. Проблема формування основних стилів французької мови у новофранцузький період.
24. Розвиток іменника французької мови.
25. Розвиток артикля французької мови.
26. Розвиток займенника французької мови.

27. Розвиток прикметника французької мови.
28. Розвиток дієслова французької мови.
29. Розвиток прислівника французької мови.
30. Розвиток прийменників та сполучників французької мови.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.

1. Алисова Т.Б., Репина Т.А., Таривердиева М.А. Введение в романскую филологию – М.: Высшая школа, 1982.
2. Бородина М.А., Гак В.Г. К типологии и методике историко-семантических исследований. – Л.: Наука, 1979.
3. Будагов Р.А. Проблемы развития языка. – М., Л., 1965.
4. Бурбело В.Б. Историческая стилистика французского языка. – Киев: Лыбидь, 1990.
5. Катагощина Н.А. и др. История французского языка. М., 1976.
6. Пиотровский Р.Г. Формирование артикля в романских языках. – Л., 1960.
7. Репина Т.А. Аналитизм романского имени. – Л., 1974.
8. Реферовская Е.А. Формирование романских литературных языков: Французский язык. – Л.: Наука, 1980.
9. Сабанеева М.К., Щерба Г.М. Историческая грамматика французского языка. – Л.: Изд-во Ленинградского ун-та, 1990.
10. Скрелина Л.М. Некоторые вопросы развития языка: Проблемы и методы диахронического исследования. Минск, 1973.
11. Щетинкин В.Е. История французского языка. – М., 1984.
12. Шишмарев В.Ф. Историческая морфология французского языка. – М.; Л., 1952.
13. Dauzat A., Dubois J., Mitterrand H. Nouveau dictionnaire étymologique et historique. Paris, 1971.
14. Dees A. Etude sur l'évolution des démonstratifs en ancien et moyen français. Groningen, 1971.
15. Moignet G. Grammaire de l'ancien français. Paris, 1975.
16. Picoche J. Nouveau dictionnaire étymologique du français. P., 1971.